Moduri de exprimare a posesiei în portugheză şi română

Ana VRĂJITORU*

Key-words: *possession, alienable, inalienable, predicative, attributive*

Una dintre relațiile interpersonale exprimate în toate limbile, o universalie a limbii, este relația de posesie[1]. Ea face parte dintre sensurile restrictive ale limbii, alături de adjective si propozițiile relative, precizând sfera semantică a unui substantiv[2]. Relația de posesie se exprimă în oricare limbă, chiar și în cele neflexionare, ca japoneza, având ca marcă o particulă, *no*: *prăjitura copilului* se spune: *kodomo no keiki ga*. O asemenea particulă există și în chineză, care aproape nu are mărci gramaticale, dar care are particula de posesie *de*: *laoshi de shu* înseamnă *cartea profesorului*. Aceste particule formează atât genitivul cât și pronumele posesiv din cel personal: japoneza: *watashi no hon* – chineza: *we de shu* – rom: *cartea mea*.

De aceea, nu suntem totalmente de acord cu afirmația lui Miller și Johnson-Laird precum că, în viața obișnuită, conceptul de posesie nu apare în mod explicit, el fiind inclus mai degrabă în convențiile și formele comportamentului social decât în vocabular[3]. Dimpotrivă, așa cum observă majoritatea lingviștilor, conceptul de posesie are drept corespondent o mare varietate de forme în limbă. În același timp, unele mărci specifice posesiei pot exprima și alte conținuturi, cum ar fi obiectul acțiunii (*genitivus obiectivus: lectura romanului*) sau autorul acesteia (*genitivus auctoris: poezia lui Blaga*).

Conceptul de posesie este limitat în ceea ce privește posesorul, deoarece numai în relațiile dintre persoane conexiunea este biunivocă: *unchiul are trei nepoți* dar și *nepoții au un unchi*. Deci, fiecare dintre cele două capete relaționale se poate transforma în posesor. De exemplu, dacă afirmația *eu am o prietenă*, este valabilă, aceeași o poate face și prietena mea despre mine. În schimb, situația e diferită în relația persoană – obiect, după cum observă pe bună dreptate, Heine. Luând

* Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, România.

[1] „All human languages can be expected to have conventionalized forms regularly employed for the expression of possession” (Heine 1997: 225).

[2] „It narrows down or restricts the meaning of the noun. This type of modifier is called restrictive” (Leech, Svartvik, 1996).

[3] „The ordinary business of life can be conducted without explicit recourse to the conceptual core of possession. […] It may be embodied in their conventions and forms of social behavior rather than in their mental lexicons.”, Miller George and Philip N. Johnson-Laird, 1976, *Language and Perception*, Cambridge, Harvard University Press, p. 558 (ap. Heine, p. 1) Heine, 1997, também discorda deste opinião: “But possessive expressions are used for a wide range of experiences and conceptual structures, and some authors therefore claim that linguistic expressions for possession are meaningless, that is, that English items like *have* or *of* are vacuous” (Bach, 1967: 2).

BDD-V2535 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:54:03 UTC)

exemplul *Lise has a car* (*Lise are o maşina*), consideră inacceptabil reversul acestuia (Heine 1997: 2). Totuşi, se poate face observaţia că există construcţii în care posesorul este obiect iar posedatul persoană (*proprietarul maşinii*), dar este o posesie aparentă, în care genitivul ascunde de fapt obiectul acţiunii: *maşina are proprietar* înseamnă că cineva posedă acea maşină. În alte construcţii, ca *şoferul autobuzului*, se ascunde o relaţie de tranzitivitate: *un şofer conduce acel autobuz*.

Pentru majoritatea lingviştilor, distincţia dintre caracteristicile posesiunii *alienabil – inalienabil* este esenţială în exprimarea şi înţelegerea relaţiei de posesie. Chappell şi McGregor indică patru tipuri de relaţii inalienabile: de proximitate socială sau biologică între două persoane, integrante (ex. părţile corpului), inerente (de ex. cele spaţiale) şi relaţii esenţiale pentru viaţă sau supravieţuire.

Tot astfel, Seiler, Haiman şi Nichols includ printre posesiile inalienabile: părţile corpului, ale unui interior sau relaţiile spaţiale, posesiunile pe bază culturală (animale domestice). În legătură cu ultima categorie, Heine observă că acest aspect poate influenţa în mod diferit de la o limbă la alta calitatea de alienabil/ inalienabil a posesiunii. În exemplul din limba melaneză, dat de Chappell şi McGregory, o particulă diferenţiază cele două calităţi: *rauparaupa-ku – pictura mea* (inalienabil) dar *ge- ku rauparaupa – pictura este în posesia mea*. Folosind acest exemplu, Heine afirmă că lipsa unei mărci de posesie indică trăsătura de inalienabil, pe când alienabilele sunt marcate.

Observaţia lui Heine se confirmă în ceea ce priveşte limba română când posesorul este subiectul propoziţiei: *am vorbit cu mama*, fără marcă de posesie, referirea se face la mama proprie, deci este vorba de o posesiune inalienabilă, Adăugarea mărcii de posesie, aici, adjectivul posesiv, este superfluă. În schimb, în portugheza vorbită, utilizarea adjectivului posesiv este necesară pentru a marca posesiunea inalienabilă în relaţiile de rudenie, chiar şi în cazul în care posesorul este şi subiect. Echivalentul construcţiei anterioare în portugheză este: *falei com a* ***minha*** *mãe*. Dacă posesorul nu este subiectul propoziţiei, este nevoie de marcă de posesie: *am vorbit cu mama* ***ta*** */ cu mama* ***lui Mihai***.

Lyons, în schimb, distinge între *contingent* (pentru *alienabil*) şi *necesar* (pentru *inalienabil*), enumerând ca posesiuni necesare părţi ale corpului şi unele nume de rudenie, pe care le are oricine, dar altele ca *fiu* şi *nepot*, pe care nu le are oricine, nu sunt posesiuni necesare (Lyons 1968: 301). Argumentul folosit este diferenţa care se face în unele limbi între cele două categorii, folosind exemplul arabei vorbite în Fes (Maroc), unde prepoziţia *'nd*, marcă de posesie, se foloseşte cu pronume numai pe lângă nume de posesiune ne-necesară (*'ndu dar – el are o casă*, fiică: *'ndu bint mzyana – el are o fiică frumoasă)*, dar nu şi cu nume de posesiune necesară, cum ar fi *tată, cap* (apud Heine 1997: 20–21).

Bowers (1975) şi Jackendoff (1977), urmându-l pe Chomsky, consideră relaţia de posesie intrinsecă, determinată de context, de cunoaşterea lumii şi de sistemul de credinţe. Structurile conţinând o posesiune necesară, cum ar fi *eu am tată*, sunt numite negramaticale, deoarece nu aduc informaţie. Acest lucru e aplicabil numai la faptul că oricine are un tată biologic, dar există multe situaţii în care se poate face referire la prezenţa/ absenţa unui tată. Afirmaţia *am/ n-am tată* poate însemna că acesta trăieşte sau nu, este recunoscut oficial sau nu. Aceşti lingvişti

BDD-V2535 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:54:03 UTC)

consideră intrinsecă şi relaţia dintre un obiect inanimat şi proprietăţile lui, de ex. *the building's height – înălţimea clădirii* (*apud* Heine 1997: 20–21).

Pottier, Audubert şi Pais includ relaţia de posesie în clasa dependentă, reliefând existenţa unei dependenţe implicate, „acceptând exprimarea *această carte e a mea*, dar nu şi *acest tată e al meu* sau *acest călcâi e al meu*" (Pottier, Audubert, Pais 1975: 50). Ei includ în această categorie părţile corpului şi relaţiile de rudenie, care, aparţinând posesorului, nu e posibil să-i fie atribuite. Se poate spune *omul cu geantă* dar nu şi *omul cu ochi*, pentru că nu este transmisă nici o informaţie în acest fel. Putem observa că acest tip de enunţ devine posibil numai prin descrierea posesiunii: *omul cu ochi* ***căprui***. Dar, în acest caz, nu posesia constituie informaţia ci o calitate a posesiunii. O altă formă în care posesia este marcată este în cazul negării posesiei: *omul fără un picior*.

Construcţia cu prepoziţia *cu* este considerată echivalentă cu o posesiune de formă atributivă, cu exemplul *the man with a red nose* (Lyons 1974). Această structură se întâlneşte şi în portugheză (*o homem de nariz vermelho*) şi în română (*omul cu nasul roşu*) şi chiar în limbi ca japoneza, formată cu particula de posesie *no*: *akai hana no hito*. Cunha consideră că este o „locuţiune adjectivală" şi că funcţionează ca un adjunct nominal, oferind exemplul: *Ele era homem de coragem – el era un om curajos (cu curaj).* Suntem de acord cu încadrarea acestui tip de construcţie în relaţia de posesie, deoarece se poate înlocui cu o relativă care are un predicat marcă de posesie, *a avea*: *o homem que tem o nariz vermelho – omul care are nasul roşu, era homem que tinha coragem – era om care avea curaj*. În acelaşi tip de structuri, Cunha dă şi un exemplu în care foloseşte prepoziţia antonimă *sem – fără*: *homem sem esperança – un om fără speranţă*, care poate forma tipul de construcţie *negarea unei anumite posesii*, despre care am amintit deja.

Ca element de contrast[4], putem considera şi această structură contrarie, de negare a posesiunii, ca fiind construcţie de posesie. Lipsa unei anumite posesii devine informaţie şi îşi pierde caracterul subiectiv prin contrast cu relaţia de posesie existentă în acelaşi context. Referindu-ne la un exemplu ca: *omul fără pălărie*, afirmaţia se justifică prin faptul că ceilalţi oameni din grup *au pălărie*. La fel, forma negativă a verbului într-o construcţie predicativă: *el nu are paşaport (ar trebui să aibă, ceilalţi au); această carte nu aparţine Mariei (aparţine altcuiva), această maşină nu e a mea (e a altcuiva).* Putem include în relaţia de posesie şi construcţiile cu un verb volitiv: *nu am maşină dar aş vrea să am una*.

În aceeaşi categorie intră si unele expresii eliptice de posesor şi în relaţie de determinare cu un verb: *voltou de bolsos vazios – s-a întors cu buzunarele goale.* Posesorul este în acelaşi timp şi subiect, inclus în desinenţa verbului, atât în portugheză cât şi în română. O condiţie pentru ca aceste expresii să fie înţelese este ca posesiunea să fie inalienabilă.

După cum am văzut, aceeaşi informaţie poate fi transmisă prin două tipuri formale de posesie în funcţie de relaţiile contextuale: atributivă şi predicativă. Structura atributivă este mai concentrată şi mai abstractă decât structura predicativă şi numai în structura predicativă posesia este informaţia principală. În structura

[4] Am întâlnit termenul la John Lyons, care consideră contrastul sau funcţia distinctivă „unul dintre conceptele fundamentale ale lingvisticii moderne".

BDD-V2535 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:54:03 UTC)

atributivă, posesorul este numai o explicație pentru obiectul posedat, o restrângere a sferei semantice a acestuia. De exemplu, în propoziția *eu tenho uma irmã – eu am o soră*, informația principală este chiar relația de posesie, faptul că am o soră. Dar dacă adaug *a minha irmã é flautista – sora mea e flautistă*, informația principală e profesia ei, *flautistă*. Menționarea posesorului, *mea*, doar explică, identifică aria substantivului *sora* relaționându-l cu posesorul *eu*.

Pentru unii, cele două tipuri de construcții posesive sunt diferite și în privința conținutului, nu numai a formei. Heine enumeră trei diferențe: în tipul atributiv, informația e mai mult decât asertivă, conținuturile sunt mai mult obiecte și nu evenimente iar sintaxa este mai mult de expresie și nu de propoziție.

Construcția de posesie predicativă

Cea mai evidentă și mai utilizată construcție predicativă posesivă este aceea cu verbul *a avea* („have construction"), unde posesorul coincide cu subiectul propoziției iar obiectul posedat cu complementul direct. Mai există și verbul *a poseda*, mai aproape de ideea de posesie dar mai puțin utilizat în ambele limbi, poate din cauza sensului său particular.

Heine enumeră șapte tipuri de posesie exprimate prin construcția cu verbul *a avea* ca fiind cele mai frecvente: posesiunea fizică (*tens um lápis?- ai un creion?)*, posesiunea temporară (*Eu utilizo um carro que é do meu irmão – Eu folosesc o mașină care e a fratelui meu*), posesiunea permanentă (*o meu irmão tem um carro / o carro do meu irmão – fratele meu are o mașină)*, posesiunea animată inalienabilă (*eu tenho uma irmã – am o soră*), posesiunea abstractă (*ele não tem tempo – el nu are timp*), posesiunea inanimată inalienabilă (*o arvore tem ramos grossos copacul are crengi groase*), posesiunea inanimată alienabilă (*o meu quarto tem pouco móvel – camera mea are puțină mobilă*) (Heine 1997: 34–36).

În cadrul acestui tip, se evidențiază *relația de apartenență (*„belong construction"), în care obiectul posedat este subiect iar posesorul într-un caz oblic: Po. *Este livro pertence a João*. Ro. *Această carte îi aparține lui João.* Lingviștii observă că în construcția cu *a avea* este emfatizat posesorul, în timp ce în construcția cu verbul *a aparține* este emfatizat obiectul posedat (Heine 1997: 29). Ar trebui precizat că afirmația este valabilă în cazul în care este considerată emfaza pe subiect. Posesiunea fiind subiectul verbului *a aparține* iar posesorul subiectul verbului *a avea*.

Clasen (1981, *apud* Heine 1997: 30) face observația că, în construcțiile cu *a avea*, posesiunea este nedefinită, ceea ce se verifică atât pentru portugheză, cât și pentru română, folosindu-se articolul nedefinit sau zero. Exemple: *Tenho um livro / livros; ro: Am o carte/ cărți.* Putem observa, însă, că obiectul posedat poate fi definit prin determinanți: *tenho o último livro de Lídia Jorge – am ultima carte de Lídia Jorge*, existând articolul definit care însoțește grupul nominal în ambele limbi. Dar substantivul obiect posedat poate fi articulat cu articol definit chiar și fără determinanți: *tenho o livro – am cartea*. Condiția este ca în contextul anterior să existe referentul care să motiveze folosirea articolului definit: *o livro sobre qual falemos – cartea despre care am vorbit, qual foi lançado – care a fost lansată, do que precisamos para o seminário – de care avem nevoie la seminar* etc.

BDD-V2535 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:54:03 UTC)

În construcțiile cu verbul *a aparține*, numele posesiunii este, de regulă, definit: ***o*** *livro/* ***este*** *livro me pertence –* ***această*** *carte/ carte****a*** *îmi aparține*. Logic, nu putem asocia un obiect nedefinit cu verbul *a aparține* dar poate fi nedefinit un obiect dintr-un grup de obiecte, dacă nu se precizează care dintre ele: ***um carro*** *deste parque me pertence –* ***o mașină*** *din această parcare îmi aparține*. Sau, înainte de o alegere: *uma destas revistas vai pertencer-te /vai ser tua; escolhe! = una dintre aceste reviste îți va aparține / va fi a ta; alege!*

Construcția de posesie atributivă

Construcția atributivă face parte dintre sensurile restrictive ale limbii, la fel ca adjectivele și propozițiile relative, precizând cu exactitate sfera semantică a unui substantiv[5]. Aceasta se aseamănă cu un adjectiv clasificator (Leech, Svartvik 1996: 277), în care posesorul nu este subiect, ca în construcția predicativă, ci un substantiv în genitiv[6], un pronume/ adjectiv posesiv sau o propoziție relativă în genitiv[7]. Există opinia că e mai bine ca genitivul să fie observat în relație cu întreg grupul nominal și nu numai cu substantivul[8]. Suntem de aceeași părere și ca argument se poate da situația din română, unde articolul, marcă de genitiv, se atașează la primul cuvânt din grup: *comportamentul unui prieten bun* sau *comportamentul unui bun prieten*. Lucrurile sunt încă mai clare dacă articolul este definit, enclitic în română: *comportamentul prietenului bun* sau *comportamentul bunului prieten*. În portugheză, deși articolul este proclitic, se poate observa că se află în fața grupului nominal: o *início duma grande viagem – începutul unei mari călătorii* sau *o início duma viagem grande – începutul unei călătorii mari*: cu articol definit: *o início da grande viagem – începutul marii călătorii* sau *o início da viagem grande – începutul călătoriei mari*.

Construcția de posesie cu genitiv derivă sau include conținutul unei construcții predicative, cu verbul *a avea / a poseda* ca nucleu și obiectul posedat complement direct. Exemplul *Maria tem muitos livros – Maria are multe cărți* transferă informația în construcția cu genitiv *os livros de Maria – cărțile Mariei*. Dacă utilizăm un adjectiv posesiv, construcția devine *os seus livros/ os livros dela – cărțile sale/ cărțile ei*, încă mai redusă dacă folosim articolul genitival posesival, echivalent în portugheză cu articolul definit: *os dela – ale ei.* Acest *transfer,* cum e

[5] „It narrows down or restricts the meaning of the noun. This type of modifier is called restrictive" (Leech, Svartvik 1996).

[6] Numele de genitiv este legat încă din latină de noțiunea de posesie, de apartenență: „genitivul generează celelalte cazuri și exprimă filiația". Simon afirmă că genitivul exprimă originea substanței care le aparține (Serbat 1988: 31).

[7] Suntem de acord cu *teoria cazului* emisă de Chomsky, urmat de Cook și Newson: „Case is an important element in the syntax even when it does not appear in the surface. In some languages, case is morphologically realised, in other not" (Cook, Newson 1996: 123). În unele limbi, cazul poate avea flexiune sintetică, așa ca în română, unde se flexionează articolul definit unit cu substantivul (*studentul – o aluno vs. cartea studentu****lui*** *– o livro do aluno*), sau nedefinit antepus substantivului (*un student – um aluno, cartea* ***unui*** *student – o livro* ***de um*** *aluno*). În portugheză formele genitivului sunt analitice, cu prepoziția *de*. Aici, prepoziția este marca genitivului. În acest sens, nu suntem de acord cu Jespersen, care spune: „On ne doit pas admettre l'existence de cãs que l'on ne peut définir à l'aide des critères formels" (Jespersen 1971: 187).

[8] Leech e Svartvik dau exemple ca: *some people's opinion, the Australien governments recent decision, a obra citada* (Leech, Svartvik 1996: 277).

BDD-V2535 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:54:03 UTC)

numit de unii lingviști și inclus printre sinonimiile sintactice (Pottier, Audubert, Pais 1975: 18), este posibil datorită bogăției sintactice a limbii, care face ca același conținut să poată fi exprimat prin diferite mijloace sintactice. Printre exemplele de transfer date este și construcția de posesie: *a população brasileira, a população* ***do Brasil****, a população que vive no Brasil – populația braziliană, populația Braziliei, populația care trăiește în Brazilia*. După cum se vede, genitivul poate fi echivalent cu un adjectiv sau cu o propoziție relativă.

Sunt semnalate pentru engleză două sensuri speciale de posesie: *time nouns*, nume legate de timp și *place nouns*, nume pentru spațiu (Leech, Svartvik 1994: 62, 63). Dintre structurile exemplificate, unele există și în portugheză și română, în special cele care se referă la diviziuni ale timpului: *os dias* ***da*** *semana – zilele săptămân****ii***; *os meses do ano – lunile anu****lui***, la activități dintr-o perioadă: *os eventos deste ano – evenimentele acest****ui*** *an* sau la unicitatea apartenenței la un timp: pt. *o desportivo do ano*, ro. *sportivul anu****lui***. Asemenea expresii există în ambele limbi și cu referire la spațiu: pt. *o mais velho bairro* ***da*** *cidade* – ro. *cel mai vechi cartier* ***al*** *oraşu****lui***, pt. *o maior futebolista* ***de*** *Portugal*, ro: *cel mai mare fotbalist* ***al*** *Portugali****ei***. Dar, în română se poate alege între unele structuri sinonime în genitiv sau în acuzativ cu prepoziție: *zilele* ***din*** *săptămână, evenimentele* ***din*** *acest an, cel mai vechi cartier* ***din*** *oraş*. Genitivul este preferat mai ales pentru stilul formal.

Un alt tip de construcție atributivă bazată pe una predicativă este acela de caracterizare, pe care Serbat îl numește *genitivul calității*, corespunzând latinului „demonstrationis essentiae" (Serbat 1988: 32). De exemplu, posesiunea implicită a construcției *o Pedro é bonito* se transferă în construcția atributivă *a beleza do Pedro.* Pottier, Audubert și Pais amintesc de acest transfer posibil, remarcând că se petrece când „atribuția e sub formă adjectivală" („a atribuição é de forma adjectival") (Pottier, Audubert, Pais 1975: 125). Lingviștii amintiți observă că, dacă posesorul este prima sau a doua persoană, transferul se face utilizând pronume: *tu és bom – a tua bondade, tu ești bun – bunătatea ta.* Dar aceasta se întâmplă în oricare construcție posesivă predicativă când posesorul este prima sau a doua persoană a dialogului: *Eu tenho criançass – eu am copii* se transformă în *as minhas crianças – copiii mei.* În ceea ce priveşte persoana a treia, se pot folosi de asemenea pronume cu condiţia să existe referent: ***Acel actor*** *a donat mulţi bani pentru orfelinate; bunătatea* ***lui*** *ne-a impresionat pe toţi.*

După cum aminteam, genitivul poate exprima și alte sensuri decât cel de posesie[9]. De exemplu, posesorul poate fi de fapt subiectul unei construcții ascunse,

[9] Suntem de acord cu Otto Jespersen, care are altă opinie decât Hjelmslev și afirmă că un caz are sensuri diverse: „on rencontre autant de variations dans l'emploi des cas dans la plupart des autres langues qui possèdent cette catégorie" (Jespersen 1971: 187). Dar, dintre toate funcțiile pe care le poate avea un caz, numai una este fundamentală. Pentru genitiv, considerăm fundamentală funcția de posesie (detalii în Vrajitoru 2001). Jespersen de asemenea admite pentru genitiv, unicul caz pe care îl recunoaşte în engleză, că: „ (le génitif) rempli le role qui semble essentiel et presque indispensable dans les langues qui possèdent effectivement un génitif, c'est à dire celui qu'il a en anglais dans *John's house, wife, servants, master, enemies, life, opinions, works, books, portrait.* Le génitif indique alors non seulement la possession, mais toute relation particulièrement étroite". Amintim și afirmația sa că

BDD-V2535 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:54:03 UTC)

care se află la originea celei de posesie, numit în gramaticile limbii române *genitivul subiectiv*. Construcția genitivală din portugheză *o encontro dos presidentes – întâlnirea președinților* derivă din propoziția *os presidentes encontraram-se / encontram-se* – președinții s-au întâlnit sau se întâlnesc. Circumstanțialele din construcția predicativă de posesie devin de asemenea atribute în construcția atributivă: *președinții s-au întâlnit ieri* devine *întâlnirea de ieri a președinților*. Genitivul subiectiv este diferențiat în unele materiale ca derivând dintr-o propoziție cu verb intranzitiv: *a ponte desmoronou – o desmoronamento da ponte, podul s-a dărâmat – dărâmarea podului; o trem da Central descarrilou – o descarrilamento do trem da Central – trenul de la Central a deraiat – deraierea trenului de la Cetral* (Pottier, Audubert, Pais 1975: 126). Aceeastă construcție posesivă cu genitivul subiect logic poate rezulta dintr-o propoziție cu un verb tranzitiv: *Os bombeiros apoiaram corajosamente muita gente no incêndio. – Pompierii au ajutat în mod curajos multă lume in incendiu.* Același sens se poate exprima prin construcția posesivă: *O apoio corajoso* ***dos bombeiros*** *no incêndio foi útil para muita gente – Ajutorul curajos* ***al pompierilor*** *a fost util pentru multă lume* sau *O apoio* ***da muita gente*** *foi dado corajosamente pelos bombeiros, – Ajutorul* ***a multă lume*** *a fost dat în mod curajos de către pompieri.* Prin urmare, diferența dintre transferul unei propoziții cu verb tranzitiv si al uneia cu verb intranzitiv într-o construcție posesivă este că din cea intranzitivă rezultă numai o construcție cu *genitivul subiectiv* iar din cea tranzitivă poate rezulta o construcție posesivă cu *genitiv subiectiv sau obiectiv*.

Deci, construcția de posesie poate fi reprezentată de un genitiv obiectiv în cazul transferului unui verb tranzitiv în substantiv care formează posesiunea și a complementului direct în genitiv – posesor. Structura posesivă poate apărea în continuarea propoziției care a generat-o, ca o reluare în rezumat: *acabei de ler o livro que me deste; a leitura do livro foi muito agradável – am terminat de citit cartea pe care mi-ai dat-o; lectura cărții a fost foarte plăcută*. Verbul *a citi* are corespondent substantivul *lectura*, posesiunea, posesorul fiind substantivul *carte* în genitiv. Există multe exemple de genitiv obiectiv în limbajul obișnuit: *a colecta das frutas – culegerea fructelor, a vista dos programas – vizionarea programelor, a inscrição dos alunos – înscrierea studenților etc.* Aceasta construcție posesivă poate fi comparată cu una pasivă: *as frutas são colectas – fructele sunt culese, os programas são vistas – programele sunt vizionate, os alunos são inscritos – studenții sunt înscriși.* În ambele, subiectul logic poate apărea ca agent al acțiunii: *a colecta das frutas pelos aldeãos – culegerea fructelor de către săteni, a vista dos programas pelas crianças – vizionarea programelor de către copii, a inscrição dos alunos pela secretaria – înscrierea studenților de către secretară*. Pottier, Audubert și Pais remarcă faptul că acest genitiv poate apărea fără a releva agentul, adică subiectul construcției de la bază. Ei dau exemplul: *a policia deteve o ladrão – poliția a prins hoțul,* din care derivă *a detenção do ladrão – prinderea hoțului,* unde „menționarea agentului nu e obligatorie" (Pottier, Audubert, Pais 1975: 126). Informația principală e oferită de cele două substantive din relația de posesie, numele agentului trecând pe un loc secundar. Tot astfel, în exprimarea cu construcția

genitivul transformă un element de grad primar într-unul de grad secundar, adică într-un adjunct (Jespersen 1971: 188).

BDD-V2535 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:54:03 UTC)

pasivă, numele agentului poate lipsi: *o ladrão foi detido –hotul a fost prins*, agentul, adică *poliția*, fiind subînțeles. Putem ajunge la concluzia că între cele două construcții, posesivă cu genitivul obiectiv și pasivă, există similitudini. În ambele, subiectul logic are rol de agent, care poate lipsi, el constituind, în anumite contexte, o informație secundară sau superfluă, aproape pleonastică. Pottier, Audubert şi Pais consideră expresii posesive de același tip: *aluguel de bicicletas – închirierea de biciclete, venda especial de tecidos – vânzarea specială de țesături etc."* (Pottier, Audubert, Pais 1975: 126). În toate aceste exemple, agentul poate lipsi, constituind o informație superfluă, fiind subînțeles.

În aceeași categorie sunt considerate exemple ca: *as crianças mortas por atropelamentos de veículos – copii omorâți prin călcarea vehiculelor*, pentru care se dă exemplu echivalentul cu pasiv: *o garoto foi atropelado por um ónibus – băiatul a fost călcat de un autobuz* (Pottier, Audubert, Pais 1975: 126). Acești lingviști remarcă faptul că dintre cele trei tipuri de construcții echivalente ca sens (activ tranzitivă, pasivă și posesivă) vorbitorii preferă construcția pasivă, cea activă fiind „slab realizată" (Pottier, Audubert, Pais 1975: 126). Se poate remarca faptul că între construcția pasivă si posesivă există o diferență de emfază: în cea pasivă, este emfatizat subiectul pasiv – obiectul din construcția activă, în timp ce în cea posesivă, accentul cade pe acțiune, adică pe substantivul obiect posedat, echivalent cu verbul din construcția activă. În construcția pasivă anterioară, e emfatizat cuvântul *băiatul*, tema informației, dar în construcția posesivă iese în relief ca informație substantivul obiect posedat *călcarea*. Conținutul expresiei posesive este mai unitar, cele două elemente – posesor si posedat – fiindu-și reciproc necesare pentru înțelegerea informației. De aceea, chiar dacă cele trei tipuri de construcții sunt echivalente parțial, nu se poate da un verdict asupra preferinței vorbitorilor, construcția posesivă fiind numai o parte a unei comunicări.

Posesorul poate fi exprimat printr-un pronume (adjectiv) posesiv și, în această structură, numele obiectului posedat este totdeauna definit, atât în română cât și în portugheză: pt. ***o*** *meu livro*, ro: *carte**a** mea.* Pottier, Audubert şi Pais observă o relație între pronumele posesiv și persoana verbului din propoziția originală: „Posesivul este doar o variantă a celui personal. Relația conceptuală EU x A SOSI poate fi exprimată prin categoria verbală sau nominală: *eu sosesc* sau *sosirea mea* (Pottier, Audubert, Pais 1975: 107). Desinența verbală coincide în persoană cu pronumele posesiv. In română, când grupul nominal include și alți adjuncți nominali, cum ar fi demonstrative sau adjective, substantivul apare fără articol dacă nu este în poziție inițială și se articulează primul cuvânt: *interesanta mea carte* sau *a mea carte.* Dacă primul cuvânt este un demonstrativ, acesta nu se poate articula iar posesivul de după substantiv primește articolul posesival: ro. *această carte a mea,* pt. *este livro de mi.*

Se afirmă că posesorul este totdeauna definit în ambele construcții[10]. Dar posesorul poate fi și nedefinit, fie în construcția atributivă: pt. *é um livro dum professor* – ro. *e cartea unui profesor,* fie în cea predicativă cu verbul *a avea*: pt. *É um professor que tem este livro – ro. Un profesor are această carte* sau în aceea de

[10] „The possessor is likely to be definite in both kinds of construction, although it may also be indefinite in the case of belong-constructions" (Clasen, apud Heine 1997: 30).

BDD-V2535 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:54:03 UTC)

apartenenţă: pt. *este livro pertence a um professor – această carte îi aparţine unui profesor.*

O construcție specială se formează în interiorul unei relative care conține o relație de posesie și pe care unii lingviști o numesc *adjectivação imbricada.* De exemplu: pt. *O museu tem portas. As portas são de vidro. Ro. Muzeul are uși. Ușile muzeului sunt de sticlă.* Adjectivizarea din a doua propoziție se transformă în atributivă pentru cea dintâi: *pt. O museu cujas portas são de vidro…*ro. *Muzeul ale cărui uși sunt de sticlă…* Propoziția relativă identifică substantivul – subiect din prima, *muzeul*, precizând despre ce muzeu este vorba. Obiectul posedat este reprezentat de substantivul *uși* iar posesorul e substituit printr-un pronume relativ în genitiv. Ordinea cuvintelor este contrarie unei construcții obișnuite de posesie, adică posedat – posesor, numele posesorului, în genitiv (*ale cărui*, substituind *muzeul*), fiind antepus numelui de obiect posedat (*uși*). Deci, substantivul subiect (*muzeul*), care în relativă devine posesor, în genitiv, este substituit prin pronumele relativ în același caz: *ale cărui*.

În propoziția pt. *As portas do museu são de vidro* ro. *Ușile muzeului sunt de sticlă, ușile muzeului c*onstituie tema comunicării, vorbindu-se despre ele ca unitate, împreună, informația nouă fiind *sunt de sticlă*. Dar când se adjectivizează această construcție posesivă, emfaza cade numai pe una dintre componente, *muzeu*, despre care se comunică ceva (de exemplu *va fi renovat)* și se transformă în subiectul unei propoziții. Astfel, rolul construcției posesive se reduce la a preciza despre ce muzeu este vorba, aducând o informație secundară. In concluzie, numele care intră în construcția posesivă ca posesor poate aparține în același timp unei alte construcții, care să-i restrângă sfera semantică.

Semantica relației de posesie atributive

Conceptul de posesie include multe şi variate nuanțe. De exemplu, numai pentru substantivele în genitiv Ronald Langacker găsește 18 tipuri de relație, dintre care alege numai trei ca prototipuri: proprietatea, membrii familiei şi relația parte/ întreg (*apud* Heine 1997: 33). Cele șapte tipuri de posesie enumerate de Heine pentru construcția cu verbul *a avea* pot fi descoperite și în construcția atributivă: posesiunea fizică (*o meu lápis – creionul meu*), posesiunea temporară (*O carro é teu até o domingo – mașina e a ta până duminică*), permanentă (*o carro do meu irmão – mașina fratelui meu*), inalienabilă, inseparabilă de posesor (*a minha irmã – sora mea*), abstractă (*a sua educaçã e muito fraca – educația lui e foarte slabă*), inanimată inalienabilă (*os ramos do árvore – crengile copacului*), inanimată alienabilă (*o móvel do meu quarto – mobila camerei mele*).

Autorii *Gramaticii Comunicative* analizează unele relații de posesie în engleză, în capitolul „Relații între idei exprimate prin pronume” (Pottier, Audubert, Pais 1975: 60–62). Sunt analizate trei grupuri de posesie: relații exprimate prin *of*, relația *a avea* și genitivul. În ce privește relația cu *a avea*, nu se are în vedere numai construcția care include acest verb ci și aceea care are semnificația acestuia. Sunt date trei structuri cu sensul de *a avea ceva*: nume de posesie + *of* + nume de posesor (*the courage of the people – a coragem do povo – curajul poporului*), nume de posesor +of + nume de posesiune (*people of courage – povo de coragem – popor al curajului*), nume de posesor + *with* + nume de posesiune (*a house with a roof – uma*

BDD-V2535 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:54:03 UTC)

casa com teto, casa cu acoperiș). Aceste sensuri există și în română și portugheză, doar că a doua construcție e rară. Prepozițiile care leagă cele două nume substituie o relativă cu verbul *a avea: a coragem que tem o povo – curajul pe care îl are poporul, um povo que tem coragem – un popor care are curaj, uma casa que tem teto – o casă care are acoperiș*.

Alte sensuri exprimate cu ajutorul prepoziției *of* sunt: partitiv (*a part of the house- o parte a casei*), diviziunea (*a kind of tree – un fel de copac*) și suma (*a lot of difficulty – multe dificultăți*). Unele sensuri date pentru prepoziția *of* au ca alternativă folosirea genitivului cu apostrof și *s*, marcă de genitiv. Sunt semnalate relația „a avea" (*Dr. Brown's son – o filho do Dr Brown – fiul Drlui Brown*), relația subiect–verb (*His parents' consent – o aceito dos seus pais – acceptul părinților săi*), relația verb – obiect (*a city's destruction – destruição de uma cidade – distrugerea unui oraș*). Sunt enumerate diverse construcții în care nu se poate folosi prepoziția *of*: – în relația originii (*John's telegram – telegrama de la John*), relații de clasificare, unde genitivul are un comportament adjectival, de modificator de nume (*a women's college – um colegiu pentru femei*), gradul doctoral (*a doctor's degree* – gradul doctoral). Leech și Stvarvik atrag atenția asupra faptului că genitivul cu apostrof e utilizat pentru nume de oameni, uneori pentru animale iar *of* pentru nume de materie și abstracte. Se face distincție între genitivul cu sens de subiect, care utilizează *'s* (*Livingstone's discovery – Livingstone a descoperit ceva*) și genitivul cu sens de obiect, pentru care se utilizează prepoziția *of* (*the discovery of Livingstone – cineva l-a descoperit pe Livingstone*). Sensul de subiect poate fi exprimat în engleză și prin prepoziția *by*: *the army defeat of the rebels* (*victoria armatei împotriva rebelilor*) se poate transforma în *the defeat of rebels by the army (înfrângerea rebelilor de către armată)*. Se face observația că pentru numele de timp și de loc se folosește genitivul cu *'s* (*the week's holiday – sărbătoarea săptămânii*, *Norway's greatest composer – cel mai mare compozitor din Norvegia*).

Posesorul și posesiunea pot fi animate, mai ales persoane, sau inanimate[11]. Relațiile de posesie sunt mai multe decât cele șapte enumerate de Heine. De exemplu, dacă ne gândim la relațiile interumane, sunt mai multe decât cele familiale: de vecinătate (*vecina mea*), de prietenie (*prietenul tău*), de colegialitate (*colegii noștri*) sau de coparticipare la oricare activitate organizată (partid politic, asociații), de studiu (*studenții mei*). Toate aceste posesiuni sunt alienabile. Dar și în relațiile de familie pot fi posesiuni alienabile: *soțul meu*, *soacra fiicei mele*. Toate aceste caracteristici sunt relaționate cu cultura. De exemplu, la popoarele unde divorțul este interzis, posesiuni ca *soție* sunt inalienabile.

Fiecare limbă are propriile mijloace de a exprima același tip de posesie. De exemplu, în portugheză, pronumele posesiv însoțește obligatoriu substantivele nume

[11] Există limbi în care posesiunea poate fi atribuită numai persoanelor, pentru celelalte categorii neexistând nici o marca de posesie. Este vorba de limba Hoken, din nordul Californiei. Construcția de posesie este înlocuită prin una spațială sau de localizare. În engleză, această diferență apare la forma de genitiv: sintetică pentru persoane (*'s*: *John's car*) sau cu prepoziție pentru inanimate (*the monuments of the city*). Dar dacă relația de posesie este inclusă într-o relativă, diferența dispare, pronumele relativ introductiv fiind același, *whose*: *John, whose car is new…the city, whose monuments are antiguos….* Forma cu *of* a pronumelui relativ este utilizată în stilul formal: *the city, the monuments of which…* (Leech, Svartvik 1996: 370) (cu alte exemple).

BDD-V2535 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:54:03 UTC)

de rudenie, având și o valoare afectivă *a minha mãe.* În română, pronumele posesiv nu e obligatoriu, în schimb articolul definit are rolul de indice de posesie: *mama* – se subînțelege *mama mea*. În vorbire, articolul poate avea acest rol și pentru alte persoane: *Erai cu sora?* – se subînțelege *cu sora ta*. Când însă posesorul este diferit de subiect, posesivul este obligatoriu, pentru a evita ambiguitatea: *El a vorbit cu mama ta*?

Citându-l pe Diem în legătură cu germana, Heine reia problema relației de posesie marcată prin dativ, susținând că, în unele limbi, posesorul unei construcții atributive poate deveni participant la acțiune, trecând în dativ, încetând să mai fie modificator nominal. Aceasta se petrece când este vorba de posesiune inalienabilă.

a. Ich wasche ***mein*** *Auto*
b. Ich wasche ***mir*** *die Hände* (Heine 1997: 17).

Varianta de a exprima posesia utilizând pronumele personal în dativ în loc de posesiv există și în română și în portugheză, fără, însă a fi redusă la posesiuni inalienabile[12]. De aceea, exemplele din germană se traduc astfel :

a. ro. *Îmi spăl mașina./* pt. *Estou a lavar-****me o*** *carro*
b. ro. *Îmi spăl mâinile./* pt. *Eu lavo-****me as*** *mãos*

Dacă există perechea reflexivă a verbului tranzitiv folosit, în română este preferat acel verb: *mă spăl pe mâini.* iar, când posesorul coincide cu subiectul, pronumele folosit este cel reflexiv în dativ, în ambele limbi: ***își*** *spală mașina – lava-****se*** *o carro* față de ***îi*** *spală mașina – lava-****lhe*** *o carro.*

Această structură rezultă din interferența relației de posesie cu aceea de tranzitivitate: numele posesiunii este în același timp obiectul acțiunii. În ambele limbi, fie cu pronume posesiv fie cu pronume personal sau reflexiv în dativ, substantivul obiect al acțiunii și posesiune este articulat.

Cele două tipuri de construcție posesivă – cu adjectiv posesiv sau cu pronume personal sau reflexiv în dativ – se află într-o relație de concurență, construcția cu dativul posesiv fiind mai frecventă în română decât în portugheză. Este vorba de opțiunea vorbitorului, în română construcția cu dativ posesiv fiind mult mai concentrată decât aceea cu pronume personal când posesiunea – obiect direct este o persoană.

a. ***L****-am aşteptat* ***pe*** *prietenul* ***meu*** *– Esperei o meu amigo*

b. ***Mi****-am aşteptat prietenul – Esperei-me o amigo.*

În exemplul ‚a' sunt trei elemente dat fiind fenomenul de dublare și obligativitatea prepoziției marcă de complement direct pentru nume de persoane pentru a exprima relația de posesie. În schimb, pronumele personal sau posesiv în dativ este suficient. Dar, construcția cu pronume posesiv este mai emfatică și de aceea putem accepta că opțiunea depinde și de context. De exemplu:

[12] În *Gramatica limbii române,* această construcție este definită ca „modalitatea nonmarcată de exprimare a posesiei" (Brăescu, Carabulea et alii 2005: 206).

BDD-V2535 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:54:03 UTC)

a. ro. ***Ți-*** *am văzut cartea la librărie.* pt. *Vi-**te** o livro na livraria*
b. ro. *Am văzut cartea **ta** la librărie.* pt. *Vi o **teu** livro na livraria,*

Între exemplele ‚a' si ‚b' există o nuanță de emfază în construcția cu pronume posesiv, în timp ce dativul posesiv poate avea chiar o conotație peiorativă, în funcție de contextul general.

Biermann semnalează o construcție posesivă predicativă cu verbul *a fi* și posesorul în dativ, existentă în maghiară: *Péter-nek van votká-já – Lui Peter este vodca*, adică *Peter are vodcă* sau cu posesiunea definită*: Peter are vodcă* (*apud* Heine 1997: 31). O construcție asemănătoare există în română, dar numai cu posesiuni abstracte: *mi-e dor, mi-e sete*. Este o construcție posesivă deoarece sensul este *am dor, am sete,* exprimare existentă în portugheză: *tenho sede*. Construcția din maghiară și română poate fi încadrată în aceeași categorie cu dativul posesiv, având specificul că, în română, exprimă o posesiune abstractă a unui posesor uman, marcată de un pronume personal în dativ, implicat într-o relație sintactică foarte complexă și subtilă, la nivelul unei metafore gramaticale. Numele posesiunii este nedefinit, are articol zero. Dar, adăugându-i un determinant, de exemplu un intensificator, substantivul respectiv poate primi articol nedefinit: ro. *mi-e o foame de lup*, pt. *tenho uma fome de lobo.* Chiar și simpla adăugare a articolului nedefinit poate avea valoare de intensificare, împreună cu intonația și lungirea unei vocale: ro. *mi-e o foamee…*pt. *Tenho uma foome…*

În portugheză, pe lângă construcția cu verbul *a avea*, numită de Heine *schemă de acțiune*, mai există una cu verbul *a fi*, preferată de vorbitori, care descrie o stare: *estou com fome – sunt cu foame* și pe care Heine o numește *schemă de companie* (Heine 1997: 108).

Există și o altă construcție care ascunde de asemenea o relație de posesie, fără a avea o marcă specifică, ci un pronume personal sau reflexiv în acuzativ și se întâlnește în limbajul nonformal. De exemplu: ro. ***S-a*** *vopsit la păr,* pt. *Pintou-**se** no cabelo;* b) ro. *Coafeza a vopsit-**o** la păr,* pt. *A estilista pintou-**a** no cabelo.* Sensul este: *și-a vopsit părul,* respectiv, *stilista i-a vopsit părul*, cu dativ posesiv sau *ea a vopsit părul sau, coafeza a vopsit părul ei*, cu pronume posesiv.

În aceeași categorie considerăm și structurile cu verbul *a-l durea*: ro. *mă doare capul* pt. *dõe-**me** a cabeça.* Subiectul gramatical (*capul, cabeça*) nu e și subiectul logic al acțiunii, acesta fiind în acuzativ *(mă, me).* Subiectul gramatical este de fapt posesiunea: *capul meu.* Relația de posesie nu este explicită, neexistând nici o marcă de posesie, ci poate fi descifrată doar în mod logic. Este în legătură numai cu posesiuni inalienabile și există și în portugheză, doar că pronumele în acuzativ este situat după verb, urmând regula generală a topicii pronumelor personale în portugheză. Poate fi anterior verbului numai dacă e precedat de anumite cuvinte, de ex. *não me dõe a cabeça – nu mă doare capul*. Recent, în *Gramatica limbii române* (Brăescu, Carabulea et alii 2005: 206), această expresie a primit numele de *acuzativ posesiv*.

Pe lângă relațiile de posesie predicativă și atributivă, este semnalată o alta, o construcție locativă: *The chairs from this room – scaunele din această cameră* (Heine 1997: 37). Este utilizată o prepoziție care indică o localizare, *from* (*din*): *scaunele care stau în această cameră*. Ne întrebăm dacă o asemenea construcție

BDD-V2535 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:54:03 UTC)

poate fi considerată de posesie, deoarece *scaunele* pot aparține altei locații și doar temporar sunt depozitate în cameră. Se poate spune, de exemplu, *scaunele din această cameră sunt din sala veche* sau *sunt ale mele*. Desigur, intervine subiectivitatea vorbitorului și circumstanțele, deoarece scaunele pot aparține acestei camere, neputând fi mutate în altă cameră, de exemplu, fiind scaune mici, în camera copiilor. În această situație, relația de posesie e clară, dar este mai clară când e vorba de o posesiune inalienabilă a unui posesor inanimat: *ușile din această casă, ferestrele din această cameră*.

În aceste construcții locative, posesorul inanimat poate fi recunoscut doar în relație cu contextul și cu intenția de comunicare a vorbitorului. Posesiunea poate fi un nume de animal și chiar de persoană: en. *the wolfs from Carpats*, pt. *os lobos dos Carpatos*, ro. *lupii din Carpaţi*, en. *the people from Algarve*, pt. *a gente de Algarve*, ro. *lumea din Algarve.* Este vorba de origine, de localizare, dar la bază este o relativă: *lupii care trăiesc în Carpați, oamenii care locuiesc în Algarve*. În portugheză, aceeași prepoziție se folosește și pentru exprimarea posesiunii și a localizării, dar, în engleză și română, sunt prepoziții diferite. Clark extinde acest sens posesiv la locații animate, afirmând că în construcții ca: *Tom are o carte. Cartea este a lui Tom* posesorul este pur și simplu o locație animată*:* „Construcțiile posesive sunt construcții locaționale", spune el[13]. Lyons are o părere asemănătoare, considerând posesia o subclasă a locativelor, din care sunt derivate[14], dar Heine, ca și alți lingviști văd două lucruri diferite în cele două tipuri de construcții, posesivă și locaţională[15].

Prezența și forma construcțiilor posesive sunt influențate de stilul limbii. În stilul nonformal, mai puțin complet prin omiterea unor cuvinte care sunt subînțelese, o propoziție relativă poate apărea sub altă formă decât în stilul literar. De exemplu, același sens*: colegul meu are o fată care se căsătorește mâine și de aceea a lipsit azi de la serviciu*, poate fi exprimat în forme variate:

a. *Colegul **a cărui fată** se căsătorește mâine a lipsit azi de la serviciu.*

b. *Colegul **care are o fată** care se căsătorește mâine a lipsit …*

c. *Colegul, știi tu care, **fata căruia** se căsătorește mâine, a lipsit …*

d. *Colegul, îl știi, **fata i se căsătorește mâine**, a lipsit …*

În aceste exemple, relația de posesie *fata colegului* poate fi exprimată printr-o relativă atributivă cu pronumele relativ în genitiv (a), printr-o relativă cu o relație de posesie predicativă (b), printr-o relativă juxtapusă cu pronume personal în genitiv (c), printr-o relativă juxtapusă unde lipsește posesorul, care e subînțeles, fapt obișnuit în vorbire, când este o posesiune inalienabilă.

[13] „Possessive constructions are locational constructions. […] Clark considera că posesorul din construcții ca *Tom has a book* and *The book is Tom's* este pur și simplu un loc animat" (Heine 1997: 41).

[14] „ …that so-called possessive expressions are to be regarded as a subclass of locatives" (Heine 1997: 41).

[15] De exemplu: „There are at least two reasons for keeping possessive constructions on the one hand, and existential and locative constructions on the other, apart" (Heine 1997: 42).

BDD-V2535 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:54:03 UTC)

Concluzia este că modurile de exprimare a unei relații de posesie sunt variate și sunt gradate în funcție de procentul de abstract conținut. Începând cu cel mai concret mod, scara este: structura predicativă – structura atributivă – dativul posesiv – acuzativul posesiv. Structura predicativă este concretă într-un grad mai mare deoarece ideea de posesie reiese clar din sensul lexical al verbului (*a avea, a poseda, a-i aparține*), motiv pentru care putem considera că este un mijloc lexical și mai puțin gramatical de exprimare a posesiei. Deoarece și sintaxa are un rol, indicând posesorul-subiect și posesiunea-complement direct, putem considera acest mijloc de exprimare a posesiei semantico-sintactic. Structura cu adjectiv posesiv e ceva mai subtilă, derivată din structura predicativă. Sensul de posesie a format o componentă a morfologiei, pronumele posesiv. Următorul ca grad de abstractizare este cazul genitiv, fiind și un mijloc sintactic iar sintaxa e mai abstractă. Un grad de abstract mai mare conțin construcțiile cu dativ și cu acuzativ (*dativul posesiv și acuzativul posesiv*). Acestea exprimă posesia în mod indirect, printr-o relație sintactică între posesor, posesiune și verb, fără a avea o marcă de posesie concretă. În ceea ce privește dativul posesiv, posesiunea este atribuită posesorului din dublă direcție: se indică posesorul ca participant indirect la acțiune iar posesiunea ca receptor al acțiunii. În acuzativul posesiv, posesiunea devine subiect, cel care provoacă acțiunea iar posesorul – subiect devine obiect receptor direct al acțiunii.

Relația de posesie, existentă la nivelul profund al limbii, atât în română cât și în portugheză, se realizează la nivelul de suprafață prin diferite construcții: predicativă, atributivă și completivă. Relația de posesie poate apărea explicit sau implicit, evidentă sau subînțeleasă, reliefată sau sugerată indirect, ca informație principală sau secundară. De aceea, în română și portugheză, ca și în alte limbi, de altfel, vorbitorul are un evantai de posibilități pentru a alege forma prin care să exprime posesia.

Bibliografie

Bach 1967: Bach, *Possession, Cognitive sources, forces, and grammaticalization*, Cambridge University Press.

Brăescu, Carabulea et alii 2005: Raluca Brăescu, Elena Carabulea et alii, *Gramatica limbii române*, vol. 1, *Cuvântul*, coordonator Valeria Guțu Romalo, București, Editura Academiei Române.

Cook, Newson 1996: Cook și Newson, *Chomsky's Universal Grammer*, Blackwell Publishers Ltd, Oxford.

Cunha 1975: Celsa Ferreira da Cunha, *Gramática da Língua Portuguesa*, Ministério da Educação e Cultura, Brasil.

Heine 1997: Bernd Heine, *Possession. Cognitive sources, forces and grammaticalization.* United Kingdom, Cambridge University Press.

Jespersen 1971: Otto Jespersen, *La syntaxe analytique*, traducere în portugheză de Anne-Marie Léonard, Paris, Les Éditions de Minuit.

Leech, Svartvik 1996: Geoffry Leech, Jan Svartvik, *A Communicative Grammar*, London, Longman Group Limited.

Lyons 1974: John Lyons, *Semântica Estrutural*, traducere în portugheză de António Pescada, Editorial Presença, Lisboa, Biblioteca de Ciências Humanas.

Pottier, Audubert, Pais 1975: Pottier, Audubert și Teodoro Pais, *Estruturas linguísticas do português*, São Paulo, DIFEL.

BDD-V2535 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:54:03 UTC)

Serbat 1988: Guy Serbat, *Casos y Funciones*, Madrid, Editorial Gredos.
Vrăjitoru 2001: Ana Vrăjitoru, *Interferențe categoriale la substantivul limbii române*, Iași, Editura Vasiliana '96.

Ways of Expressing the Possession in Portuguese and Romanian

The possession is a restrictive linguistic relation, findable in every language. The way this relation is expressed in every language is influenced by linguistic and socio-cultural factors. In the literature about this subject, there are analysed some of these factors, such as being alienable or inalienable possession and also if the possession is a human or an object. The possessive relation has a variety of forms to be expressed, which can be classified into predicative and attributive ones. The predicative "have construction" is the most usual in every language, more than the "belong construction". The attributive possessive construction is more concentrated than the predicative one and it includes possessive marks such as the Genitive case, the possessive pronoun, the possessive Dative and the possessive Accusative. There are transfers between predicative and attributive constructions such as the speakers have many choices to express the possession. This paper analyses some of these possessive expressions in Portuguese and Romanian.

BDD-V2535 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:54:03 UTC)